

В. В. Оніщенко, здобувач
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”

ДЕРЖАВНІ БАНКИ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ: УЗАГАЛЬНЕННЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ТА ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ

Зважаючи на зростаючий вплив іноземного капіталу та можливі негативні наслідки такої експансії, фінансовий сектор держави втрачає свою безпеку та незалежність. На нашу думку, одним з дієвих способів боротьби з такою ситуацією є зростання частки державних банків на ринку банківських послуг, які в такому випадку мають виступати гарантами стабільності в банківській системі, представниками уряду та підтримувати урядові програми, які часто є низькоприбутковими, а тому непривабливими для іноземного капіталу. Таким чином, зважаючи на той факт, що на сьогодні державні банки не в змозі суттєво вплинути на банківську систему України, оскільки їх частка є в декілька разів меншою за частку іноземного капіталу, уряду необхідно збільшувати власну присутність у вітчизняному банківському секторі.

На сьогоднішній час у світі існують різні підходи як до присутності державних банків на фінансовому ринку, так і до обсягів такої присутності. Основними серед таких підходів є інвестиційний і національний підходи. При цьому, перший підхід направлений на домінування іноземного капіталу у банківському секторі країни, а другий – на домінування вітчизняного капіталу у банківському секторі країни. Останній, за даними Світового банку, притаманний Великобританії, Ісландії, Казахстану, Ірану, Ефіопії, Єгипту, Алжиру, Китаю, Індії, Бангладеш, Росії, Білорусії, Індонезії, Бразилії, Ізраїлю, Кореї та ін. країнам. Як правило, у таких країнах домінуючим залишається підхід дозованого допуску іноземного капіталу в банківський сектор та прискорена капіталізація державних банків. Особливо чітко це просліджується у Росії, Китаї та Білорусії. При цьому завдяки значній та активній участі держави в банківському секторі цих країн здійснюється фінансування національно важливих проектів і програм, проводиться кредитування кризових та депресивних національних галузей, згладжується соціальна нерівність населення, реалізуються соціальні та державні програми.

Даний підхід активно використовується також у Німеччині, яка наприкінці 2008 р. активізувала політику збільшення частки державного капіталу у банківському секторі, придбавши 25 % акцій Комерцбанку (другого за величиною активів банку в країні), сума яких становила 1,8 млрд. євро. Купівля додаткових акцій призвела до зміцнення німецького сектору державного банківництва, який на сьогоднішній день становив понад 50 % від усіх активів банківської системи країни. Приклад Німеччини є дуже показовим для вітчизняної банківської системи, оскільки, як стверджує цілий ряд дослідників з-поміж усіх банківських систем країн Європи

банківська система Німеччини є найбільш близькою за своїми основними характеристиками до банківської системи України.

Таким чином, аналізуючи можливості впливу держави на банківську систему України через державні банки, слід зауважити, що на сьогоднішній день уряд не має суттєвих важелів впливу на ринок банківських послуг, особливо в порівнянні із банками з іноземним капіталом. Така ситуація може призвести до втрати державою контролю та можливості вплинути на вітчизняну банківську систему, а отже, ускладнює проведення реформ, реалізацію державних програм підтримки галузей та регіонів. Більше того, існує суттєвий ризик того, що у випадку кризових явищ у банківському секторі державні банки не зможуть бодай якось компенсувати відтік іноземного капіталу у фінансуванні економіки України. Звідси постає необхідність зростання присутності держави в банківській системі України, особливо беручи до уваги позитивний зарубіжний досвід діяльності держави в банківській системі України. У даному аспекті орієнтиром може слугувати досвід Німеччини, розвинутої країни, де понад 50 % банківської системи знаходиться у державній власності.